

Olesea CREȚU,

lector superior universitar al Catedrei „Științe penale”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept

ASPECTE TEORETICO-PRACTICE PRIVIND REȚINEREA ÎN FLAGRANT

REZUMAT

Dreptul la libertate și siguranță personală constituie unul dintre drepturile fundamentale ale omului. Totuși acest drept nu este unul absolut. Autoritățile statului au dreptul de a priva persoanele de libertate în modul și în cazurile stabilite de lege, cu respectarea garanțiilor legale prevăzute pentru privarea de libertate.

În cazul infracțiunii flagrante, în context juridic, sugerează o contextualitate temporală referitoare la momentul comiterii infracțiunii și prinderea presupusului autor.

Polițistul are dreptul să rețină persoana dacă există o bănuială rezonabilă privind săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de un an, în cazul nostru, dacă aceasta a fost prinsă în momentul săvârșirii infracțiunii (flagrant delict).

Cuvinte-cheie: flagrant, bănuie, infracțiune, reținere, libertate, drept.

SUMMARY

Right to liberty and personal safety is one of the fundamental human rights. However, this right is not absolute. State authorities have the right to deprive people of their liberty in the manner and in cases established by law, compliance with legal safeguards provided for imprisonment.

In case of flagrant crime, the legal context, suggests a temporal contextuality on the time of the offense and catching the alleged offender.

The policeman has the right to detain a person if exist a reasonable suspicion on committing a crime for which the law provides imprisonment for a term exceeding one year, in our case, if was caught when he committed the crime (flagrante delicto).

Keywords: flagrant, suspect, offense, arrest, freedom, law.

Introducere. Procesul penal este definit ca o activitate reglementată de lege, desfășurată de organele competente, cu participarea părților și a altor persoane, în scopul constatării la timp și în mod complet a faptelor ce constituie infracțiune, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală.

Pentru normala desfășurare a procesului penal, pentru ca părțile să-și îndeplinească obligațiile procesuale care le revin, în anumite condiții, legea procesual-penală pune la dispoziția organelor judiciare o serie de măsuri cu caracter de constrângere, care garantează îndeplinirea scopului procesului penal [6, p. 27].

Dreptul la libertate și siguranță personală constituie unul dintre drepturile fundamentale ale omului. Totuși acest drept nu este unul absolut. Autoritățile statului au dreptul de a priva persoanele de libertate în modul și în cazurile stabilite de lege, cu respectarea garanțiilor legale prevăzute pentru privarea de libertate [1, p. 9].

Metode aplicate și materiale utilizate.

În procesul studiului au fost utilizate următoarele metode de cercetare: metoda analizei, metoda sintezei, metoda comparației și investigației științifice. În calitate de materiale au servit o serie de monografii, lucrări științifice ale autorilor autohtoni și ale celor din alte țări, precum și legislația procesual-penală.

Rezultate obținute și discuții. Pentru atingerea scopului său, procesul penal este reglementat de un ansamblu de norme juridice cuprinse în Codul de procedură penală, norme care asigură o desfășurare unitară a acestuia și care alcătuiesc ceea ce este cunoscut sub denumirea de „procedură de drept comun” [6, p. 253].

Sunt însă anumite situații când, datorită unor particularități, se impune adoptarea și altor reguli care derogă de la cele de drept comun, tocmai pentru atingerea scopului legii penale și procesual-penale, reguli ce compun procedurile speciale.

Existența unei proceduri speciale privind urmărirea și judecata în cazul infracțiunilor flagrante a fost generată de situația parti-

culară a descoperirii infracțiunii, și anume în momentul comiterii acesteia sau imediat după săvârșire.

Astfel, potrivit alin.(1) al art.513 din CPP, se consideră flagrantă infracțiunea descoperită în momentul săvârșirii ei. Pct. (10) al art.6 CPP definește delictul flagrant ca infracțiune descoperită în momentul săvârșirii ei sau înainte ca efectele ei să se fi consumat.

Conform alin. (2) al art.513 din CPP, este, de asemenea, flagrantă și infracțiunea al cărui făptuitor, imediat după săvârșire, este urmărit de victimă, de martori sau de alte persoane ori este surprins aproape de locul comiterii infracțiunii cu arme, instrumente sau orice alte obiecte care ar da temei de a-l presupune participant la infracțiune [3, p.911].

Infracțiunea flagrantă este o infracțiune evidentă, vizibilă, vădită prin faptul că toate elementele unei infracțiuni sunt cunoscute și făptuitorul este prins (reținut de organele competente, de victimă, de martori ori de alte persoane) [4, p.301].

În linii generale, reținerea este o măsură procesuală de constrângere aplicată în cadrul unei cauze penale și care se manifestă prin izolarea provizorie de societate a persoanei bănuite sau învinuite de săvârșirea unei infracțiuni, iar în unele cazuri deja condamnate, cu deținerea ei în instituții specializate pe un termen strict stabilit de lege.

În conformitate cu art.165 alin. (1), „constituie reținere privarea persoanei de libertate, pe o perioadă scurtă de timp dar nu mai mult de 72 de ore, în locurile și în condițiile stabilite de lege”.

În cazul infracțiunii flagrante, în context juridic, sugerează o contextualitate temporală referitoare la momentul comiterii infracțiunii și prinderea presupusului autor.

Luând în considerare înțelesul noțiunii de flagranță și reglementarea infracțiunii flagrante dată de Codul de procedură penală, se poate aprecia că noțiunea de flagranță în domeniul juridic semnifică prinderea autorului în „focul” acțiunii sale sau imediat după aceea [6, p. 257].

O altă situație a infracțiunii flagrante o întâlnim în cazul în care făptuitorul este surprins aproape de locul comiterii infracțiunii

sau când acesta a fost urmărit de victimă, martor sau altă persoană, la reținerea lui se cere prezența asupra sa a armei, instrumentelor sau a oricăror alte obiecte de natură a-l presupune participant la infracțiune.

Astfel, în esență, reținerea este o măsură procesuală de constrângere, care are un caracter de prevenire a unui comportament nedorit.

Polițistul are dreptul să rețină persoana, dacă există o bănuială rezonabilă privind săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de un an, în cazul nostru, dacă aceasta a fost prinsă în momentul săvârșirii infracțiunii (flagrant delict).

În cazul în care bănuitul este reținut în legătură cu prinderea în flagrant delict se întocmește un proces-verbal de reținere în condițiile art.166-167 din CPP.

Procesul-verbal de reținere se întocmește în termen de până la 3 ore de la momentul privării persoanei de libertate/ reținerii de facto. Procesul-verbal trebuie să conțină o serie de informații, care justifică legalitatea și temeinicia reținerii: temeiurile; motivele; locul, anul, luna, ziua și ora reținerii; starea fizică a persoanei reținute, plângerile referitoare la starea sănătății sale; în ce este îmbrăcată (descrierea ținutei vestimentare); explicații, obiecții, cereri ale persoanei reținute; cererea de a avea acces la un examen medical, inclusiv pe cont propriu; fapta săvârșită de persoana respectivă; rezultatele percheziției corporale a persoanei reținute (dacă a fost efectuată); data și ora întocmirii procesului-verbal al reținerii.

Procesul-verbal, semnat de persoana care l-a întocmit și de persoana reținută, se aduce la cunoștința persoanei reținute și i se înmânează o copie de pe procesul-verbal. La fel, persoana reținută este informată în scris despre drepturile sale.

Procurorul este înștiințat în scris, timp de 3 ore de la reținere, despre reținerea persoanei, iar timp de o oră după reținerea persoanei, se solicită oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat sau unor alte persoane împuternicite de acesta desemnarea unui avocat de serviciu

pentru acordarea asistenței juridice de urgență [1, p. 22].

Orice persoană reținută și deținută în custodia poliției dispune de un șir de drepturi procesuale, menite a confirma legalitatea detenției, precum și a o proteja împotriva potențialelor abuzuri din partea poliției:

Dreptul de a fi informat despre temeiul reținerii și despre drepturile sale. Bunele practici sugerează că pentru a se asigura că persoana reținută este informată despre drepturile sale este necesar ca un formular conținând aceste drepturi, exprimate într-o manieră simplă, să le fie pus la dispoziție sistematic persoanelor deținute de poliție, chiar de la începutul detenției. În continuare, persoanele în cauză vor fi solicitate să semneze o declarație care să ateste faptul că au fost informate despre drepturile lor.

Dreptul de a tăcea și de a nu mărturisi împotriva sa. Nimeni nu poate fi silit să mărturisească împotriva sa ori împotriva rudelor sale apropiate, a soțului, soției, logodnicului, logodnicei sau să-și recunoască vinovăția.

Dreptul la interpret și traducere. Persoana reținută care nu vorbește sau nu înțelege limba în care se desfășoară procedurile se află într-o situație de dezavantaj evident, fiind incapabilă să participe plenar, în mod eficient la desfășurarea procedurilor și să-și prezinte poziția. Normele de procedură penală prevăd că persoana care nu vorbește sau nu înțelege limba de stat are dreptul să ia cunoștință de toate actele și materialele dosarului, să vorbească în fața autorităților competente prin interpret.

Dreptul la înștiințarea unei rude sau a unui terț despre faptul reținerii. Dreptul persoanei reținute la notificarea detenției sale către o terță parte aleasă de ea (un membru al familiei, un prieten, consulatul) este, în opinia CPT, una dintre cele trei garanții fundamentale împotriva relelor tratamente, care trebuie aplicate de la începutul privării de libertate, indiferent de cum este aceasta descrisă în sistemul legal în cauză (reținere, arestare etc.). Acest drept vine să răspundă riscului de detenție necomunicată a persoanei reținute. Conform standardelor naționale, persoana care a întocmit procesul-verbal de reținere, imedi-

at, dar nu mai târziu de 6 ore, este obligată să dea posibilitatea persoanei reținute să anunțe una din rudele apropiate sau o altă persoană, la propunerea reținutului, despre locul unde acesta este deținut sau o anunță singură.

Dreptul la examinare și asistență medicală. Dreptul la asistență medicală, pe lângă faptul că este esențial pentru persoanele care au nevoie de asistență și îngrijire medicală, reprezintă una dintre garanțiile fundamentale împotriva maltratării pentru oricare persoană aflată în custodia poliției. Astfel, este esențial ca acest drept să fie garantat de la etapa incipientă a detenției. Conform normelor legale naționale, persoana reținută urmează să fie supusă imediat examenului medical la intrarea și la ieșirea din locul de detenție.

Dreptul la asistență juridică. Orice persoană reținută are dreptul la asistență juridică prin intermediul unui avocat ales sau al unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat. Accesul la asistență juridică este esențial pentru persoana privată de libertate, în special în perioada reținerii, când persoana este vulnerabilă la diferite forme de abuz [1, p. 47].

Concluzii. Potrivit legii, măsura reținerii poate fi luată de organul de urmărire penală și de către procuror față de învinuit dacă sunt probe sau indici temeinici că acesta a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală.

Legea consideră că sunt indici temeinici atunci când din datele existente rezultă presupunerea că persoana reținută a comis o infracțiune. Condițiile și cazurile în care se poate lua măsura reținerii sunt limitativ prevăzute de lege (ex. infracțiunea este flagrantă; suspectul a fugit ori s-a ascuns etc.). Măsura se poate dispune numai dacă legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii oricare ar fi limitele acesteia.

Obligațiile pentru cei care au luat măsura reținerii: să aducă la cunoștința învinuitului că are dreptul să-și angajeze un apărător; că are dreptul să nu facă nici o declarație, prevenindu-l pe acesta că ceea ce decalară poate fi folosit împotriva sa; să înștiințeze procurorul despre măsura luată.

Retinerea poate dura 72 de ore, dura-

ta din care se deduce timpul cât făptuitorul a fost privat de libertate ca urmare a măsurii administrativă a conducerii la sediul poliției. Reținerea se ia pe bază de ordonanță de reținere, proces-verbal de reținere în care se menționează ziua și ora la care reținerea a început. Punerea în libertate se face pe bază de ordonanță.

Referințe bibliografice:

1. Alexandru Cocîrță, Victor Munteanu, Radu Foltea. Ghid practic de monitorizare a respectării drepturilor persoanei reținute. Chișinău, Ed. Epigraf, 2015.
2. Damian Miclea, Anca Lelia Lorencz. Drept procesual penal, Brașov, Ed. Omnia UNI S.A.S.T., 2007.
3. Igor Dolea, Dumitru Roman, Iurie Sedlețchi, Tatiana Vîzdoagă, Vasile Rotaru, Adrian Cerbu, Sergiu Ursu. Drept procesual penal. Chișinău, Ed. Cartier, 2005.
4. Igor Dolea, Dumitru Roman, Iurie Sedlețchi, Tatiana Vîzdoagă, Vasile Rotaru, Adrian Cerbu, Sergiu Ursu. Drept procesual penal. Chișinău, Ed. Cartdidact, Chișinău, 2006.
5. Iurie Odagiu, Tudor Osoianu, Anatol Andronache, Corneliu Burbulea, Ion Caminșchi. Drept procesual penal, partea generală, Chișinău, 2009.
6. I. Neagu, A. Crișu, A. Ciobanu, A. Zarafiu. Drept procesual penal, ediția a 2-a, București, Ed. ALL Beck, 2004.
7. Ion Neagu, Mircea Damaschin. Tratat de procedură penală, partea generală, București, Ed. Universul Juridic, 2014.
8. Ion Neagu, Mircea Damaschin, Bogdan Micu, Constantin Nedelcu. Drept procesual penal, București, Ed. Universul Juridic, 2011.